

כ"ד באלול התש"ע - 03-10.09.2010
גליון 113

הגשר על נהר וואי

הקונסנזוס הישראלי בנוגע להסכם שלום עם הפלסטינים הוא רחב באותה מידה שהוא בלתי רלוונטי. הפלסטינים דוחים אותו מכל וכל ואינם מגלים כל נכונות לשנות את גישתם

עמנואל נבון

אם המתרחש במזה"ת כיום היה עלילה של רומן, כתב היד היה נדחה על ידי מו"לים רציניים בנימוק כי הוא נדוש. וכי איזה קורא בר-דעת ירצה לקרוא ספר שבו חוזרת אותה עלילה פרק אחר פרק, שבו אין הגיבורים לומדים מניסיונם, ושאי-אפשר לדעת אם לצחוק או לבכות?

לפני 12 שנה טס ראש הממשלה בנימין נתניהו לארה"ב כדי לחתום על הסכם ביניים עם יאסר ערפאת, בחסות הנשיא האמריקני ביל קלינטון. התוצאה הייתה מזכר הנהר וואי, שאמור היה להוביל להסכם קבע בין ישראל והפלסטינים עד מאי 1999. 12 שנה אחר כך הסכם הקבע עדיין מתעכב. ההתפתחויות המשמעותיות היחידות שארעו מאז הן שערפאת מת ושהקלינטונים השיאו את בתם.

האמת היא שדברים אחדים אכן השתנו במהלך שתיים-עשרה השנים. אך הסיכויים להשגת שלום נשארו אפסיים כמו שהיו אז.

בצד הישראלי, נתניהו אימץ פומבית את פתרון שתי המדינות, הסכים להקפאת הבנייה בהתנחלויות למשך 10 חודשים והסיר מחסומי בידוק רבים ברחבי יו"ש. לפני 12 שנה שום יו"ר הליכוד לא היה מעלה על דעתו נקיטת צעדים כאלה. כיום בין מנהיגיהן של המפלגות הגדולות בישראל – קדימה, ליכוד, ישראל ביתנו והעבודה – יש פחות או יותר תמימות דעים כשהדברים מגיעים ל"הסדר הקבע": כ-90 אחוז משטחי יו"ש יועברו למדינה פלסטינית מפורזת, השכונות המזרחיות הערביות של ירושלים ייכללו במדינה הפלסטינית בעוד הריבונות על הר הבית תהיה משותפת, והפלסטינים, בוותרם על זכות השיבה, יכירו למעשה בלגיטימיות של ישראל כמדינת היהודים.

הקונסנזוס הישראלי הזה הוא רחב באותה מידה שהוא בלתי רלוונטי. הפלסטינים דוחים אותו מכל וכל ואינם מגלים כל נכונות לשנות את גישתם.

לא מוותרים על "זכות השיבה"

כמו ערפאת ביולי 2000, גם אבו-מאזן דחה בספטמבר 2008 הצעה להסכם שלום המבוססת על ה"קונסנזוס הישראלי". למעשה, הצעתו של אהוד אולמרט אף חרגה מן הקונסנזוס: היא כללה מסירה של 97 אחוזים משטחי יו"ש (עם חילופי שטחים), כולל כל רצועת עזה, מעבר בין עזה ליו"ש, ריבונות משותפת בירושלים, והסכמה של ישראל לקלוט בשטחה מספר סמלי של פליטים. ואילו מחמוד עבאס עמד על כך שהוא לעולם לא יוותר על "זכות השיבה".

מה שמכונה "זכות השיבה" אינו אלא מונח "מכובס" למדינה דו-לאומית. בעוד שהפלסטינים חוזרים ואומרים כי לעולם לא יוותרו על תביעתם לזכות השיבה, מבטלים מנהיגים ישראלים רבים אמירות אלה בטענה כי הפלסטינים אינם באמת מתכוונים להן. אך העובדה היא כי התעקשותם של הפלסטינים על "זכות השיבה" היא שהביאה אותם לדחות את הצעתו של אהוד ברק ב-2000 ואת זו של אולמרט בספטמבר 2008. וכי איזו סיבה אחרת יש לסירובם להכיר ביהדותה של ישראל? (סאאב עריקאת אמר כי "על נתניהו יהיה להמתין אלף שנה לפני שימצא פלסטיני אחד שישתף עמו פעולה" בעניין זה).

בעוד שהליכוד, מפלגתו של נתניהו, הסכימה בשתיקה לאימוצו את פתרון שתי-מדינות ולהחלטת ממשלתו להקפיא את הבנייה היהודית מעבר לקו הירוק למשך עשרה חודשים, תנועת פת"ח של עבאס לא עשתה שום צעדים דומים – אידיאולוגיים או טקטיים. בקונגרס הכללי השישי של התנועה שנערך בבית לחם באוגוסט 2009, אישר פת"ח את מחויבותו ל"מאבק המזוין", ואישר כי "מאבק זה לא ייפסק, עד שהישות הציונית תחוסל ותשחרר פלסטין".

עבאס לא עשה כל סימן שהוא מרחיק את עצמו מרטוריקה זו. לפני שטס לארה"ב ל"שיחות השלום", הוא טרח באופן מיוחד להשתתף בהלווייתו של אמין אלהינדי, אחד מבכירי המתכננים של טבח הספורטאים הישראליים באולימפיאדת מינכן ב-1972. זאת לאחר שלפני חודשים אחדים נכח עבאס בטקס לקריאת כיכר על שם דלאל מוגרבי, שטבחה 37 ישראלים ואמריקני אחד ב-1978. כמו כן ערוץ הטלוויזיה שבשליטתו של עבאס ממשיך "ללמד" ילדים פלסטינים שכל פלסטין היא אדמה כבושה. "הבית הטוב ביותר", תוכנית הטלוויזיה לילדים המשודרת שלוש פעמים בשבוע במשך חודש רמדאן, מתארת את חיפה, את יפו את רמלה ואת עכו כ"ערים כבושות".

מתן כבוד פומבי לטרוריסטים ונקיטת קו לפיו חיפה היא כבושה, לא רק מלמדים הרבה על עבאס. זוהי גם דרכו היחידה לשמור על כסאו. חוקית, תפקידו כיו"ר הרשות הפלסטינית הסתיים ביולי 2009. רק משום שאין שלטון חוק ברשות הפלסטינית, יכול עבאס "להאריך" את כהונתו, אך הוא בקושי מייצג את ציבור הבוחרים שהם תומכי חמאס. ב-2006 ניצח חמאס בבחירות לבית הנבחרים (כולל ביהודה ושומרון) והוא שולט בעזה מ-2007. מבחינת עבאס, אפילו להיראות כעושה שלום עם ישראל תהיה התאבדות פוליטית.

האם זוהי טרגדיה יוונית או סתם רומן גרוע? אם זו אכן טרגדיה, אני אשחק את תפקיד קסנדרה. אך אם זהו רומן גרוע, אני מתנדב לכתוב מחדש את העלילה, בה תמשיך ישראל לשחק את משחק "תהליך השלום", רק כדי לאפשר לעצמה די זמן להפציץ את איראן ולהשלים את בניית גדר הפרדה עם הפלסטינים. לרומן יהיה אפילו סוף טוב: אנשים יחדלו לרמות את עצמם עד קץ הימים.